УДК 519.876.2/65.0

КАЗАРЄЗОВ А.Я., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії і економетрії Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили
ДРАГОМИРОВ В.В., кандидат технічних наук, професор, директор Миколаївської філії Європейського університету

ОЦІНКА ЯКОСТІ ПРАЦІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розглядаються методологічні засади оцінки якості праці викладачів вищих навчальних закладів. Обґрунтовуються пропозиції по вибору комплексного критерію оцінки якості праці викладачів.

Methodological bases of an estimation of quality of work of teachers of higher educational institutions are considered. Offers are proved at the choice of complex criterion of quality of work of teachers.

Постановка задачі. Велика кількість існуючих в Україні вищих навчальних закладів різних форм власності має один загальний суттєвий недолік – низька якість освіти. Однією з важливих складових роботи навчального закладу, що забезпечують якість освіти, є якість праці викладачів.

Стимулювання якості роботи викладачів можливо тільки за умов об'єктивної оцінки якості праці. Тому необхідність безпосередньої оцінки якості праці викладачів є актуальною проблемою для більшості вищих навчальних закладів [1, 2].

Аналіз стану питання. Станом на сьогодні головним чинником, який мотивує працю викладачів вищих навчальних закладів, є заробітна платня. Викладач вищого навчального закладу виконує навантаження, що складається з двох частин: аудиторне навантаження (лекції, групові та семінарські заняття) та позааудиторне навантаження (створення підручників, посібників; розробка робочих програм, лекційних курсів, лабораторних робіт; виховна робота зі студентами).

Заробітна платня викладачів вищих навчальних закладів сплачується як погодинна оплата з певними надбавками за вчений ступінь, вчене звання, стаж роботи. Таким чином заробітна платня викладачів не залежить від кінцевого результату роботи – якості підготовки студентів – майбутніх фахівців [1, 2].

Контроль за виконанням викладачем позааудиторного навантаження здійснюється шляхом рецензування розроблених підручників, посібників, методичних вказівок до виконання лабораторних робіт; перевірки робочих програм, конспектів лекційних курсів.

Первинний контроль за якістю методичних розробок виконують кафедра та методична рада відповідного рівня. Рецензування підручників, посібників, методичних вказівок у більшості випадків здійснюється формально, бо рецензентів, зовнішніх та внутрішніх, автор обирає самостійно.

Перевірка робочих програм та конспектів лекцій виконується завідувачем кафедри, деканом та проректором з навчальної роботи, методичними радами кафедри факультету і навчального закладу. Дієвість цього контролю значно вища у порівнянні з контролем за методичними розробками, тому що існують відповідні державні стандарти.

Контроль за виконанням викладачем аудиторного навантаження здійснюється навчальним відділом, завідувачем кафедри, деканом та проректором з навчальної роботи.

Навчальний відділ, який виконує систематичний контроль за аудиторним процесом, перевіряє формальні параметри – своєчасність початку та завершення занять, правильність заповнення відповідних журналів, своєчасність подання звітної документації.

Завідувач кафедри та викладачі кафедри відвідують аудиторні заняття і здійснюють реальний контроль за якістю роботи, оцінюючи методичний та науковий рівень викладання, відпо-

This is trial version
www.adultpdf.com

відність викладеного матеріалу робочій програмі, контакт викладача з аудиторією. Ефективність цього контролю за якістю роботи викладача досить висока, одначе цей контроль не охоплює курс, що викладається цілком. Контроль за якістю роботи викладачів, який відбувається з боку декана та проректора з навчальної роботи, має скоріше профілактичний характер, бо його частота фізично не може бути достатньою. У більшості випадків контроль деканом та проректором з навчальної роботи якості роботи викладачів здійснюється вибірковим методом, і в основному – викладачів, якість праці котрих викликає сумнів.

Таким чином можна стверджувати, що передбаченими на сьогодні заходами контролю якості роботи викладачів у вищих навчальних закладах здійснити об'єктивну оцінку якості роботи викладача досить важко. На необхідність цієї оцінки вказує багато дослідників, пов'язуючи заходи по мотивації викладачів до якісної праці з можливістю адміністрації вищого навчального закладу мати вказану об'єктивну оцінку якості роботи викладача [4, 5].

Роль викладача у самоконтролі за якістю роботи зводиться до перевірки знань студентів під час поточного контролю, модульного контролю та іспитової сесії.

Оцінка загального рівня знань та умінь студента стосовно конкретної дисципліни надається під час захисту випускної роботи державною екзаменаційною комісією. Одначе ця оцінка скоріше допомогає привернути увагу до існуючої проблеми, ніж оцінити якість роботи викладача.

Анкетування студентів стосовно оцінки якості роботи викладача не може надати об'єктивної відповіді на запитання з багатьох причин. По-перше, тим, хто вперше вивчає якусь дисципліну, важко оцінити об'єктивно якість викладання; по-друге, студенти схильні оцінювати викладача, виходячи з власних індивідуально-психологічних властивостей; по-третє, добре працюючий викладач, висуваючи до студентів високі вимоги, отримає гіршу оцінку, ніж середній викладач, який не є вибагливим під час заліків та іспитів [2, 3, 6].

Ціль даної роботи – розробка рекомендацій з об'єктивної оцінки якості праці викладачів вищих навчальних закладів з метою покращення підготовки фахівців шляхом мотивації викладачів до якісної праці.

Викладення основних результатів. Внаслідок аналізу стану проблеми необхідно поділити оцінку якості праці викладачів вищих навчальних закладів на дві оцінки.

Перша оцінка – теоретична, вона характеризує потенціальну можливість якісної праці викладачам. Друга оцінка – фактична надає конкретну інформацію про якість праці викладача безпо-середньо у конкретній ситуації. Ці дві оцінки можуть суттєво не збігатись між собою.

Перша оцінка характеризує рівень якості, що може принципово досягти викладач за сприятливих умов та при напруженій праці. Вона є теоретичним верхнім обмеженням фізичних можливостей викладача та верхнім значенням фактичної оцінки.

Адміністрація при укладенні контракту з викладачем користується теоретичною оцінкою викладача. Фактична оцінка викладача визначається по результатах викладання конкретних курсів дисциплін і використовується адміністрацією для матеріального заохочення викладача вищого навчального закладу до підвищення якості роботи.

При визначенні теоретичної оцінки викладача використовуються такі формальні показники як: вчений ступінь, вчене звання, практичний стаж роботи, кількість надрукованих підручників, посібників, методичних вказівок, монографій, наукових статтей.

При визначенні фактичної оцінки якості роботи викладача враховується якість знань, отриманих студентами з дисциплін, що викладались протягом певного періоду часу (семестр, навчальний рік, останні три або п'ять років) викладачем. Впливовість кожного навчального курсу враховується його вагою. У якості ваги використовується кількість навчальних годин відповідної дисципліни.

Якість знань визначається шляхом підсумкового контролю по кожній дисципліні. Підсумковий контроль у вигляді середнього значення балу, отриманого студентами одночасно, віддеркалює, з одного боку, якість роботи викладача і, з іншого боку студентські здібності та бажання навчатись. Щоб виокремити вплив другого фактору, необхідно враховувати показники середнього балу виходячи з розрахунку середніх значень для всієї сукупності дисциплін, що вивчаються студентами.

Оцінки, які отримують студенти з тієї чи іншої дисципліни, певним чином залежать і від індивідуальних особливостей викладача навчального закладу. Неважко спрогнозувати поведінку людини, чий рейтинг буде залежати від оцінок, які вона надає студентам. Тому необхідно здійснити розподіл між особою, що навчає студентів (викладач навчального закладу), і особою, що здійснює підсумковий контроль.

Проміжний контроль знань студентів може виконувати викладач, що дає йому зворотний зв'язок з аудиторією. Підсумковий контроль знань студентів можна покласти на відповідні предметні комісії чи на завідувача кафедри. З метою уникнення суб'єктивізму у оцінці знань студентів необхідно формалізувати процедуру оцінки знань та умінь студентів.

Матеріали для оцінки знань та умінь студентів повинні спиратися на вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки студента за спеціальністю, на якій навчається студент.

This is trial version
www.adultpdf.com

Матеріали для контролю знань та умінь студентів з кожної дисципліни необхідно надавати студентам на початок вивчення відповідної дисципліни.

За цих умов викладач перетворюється з особи, яка сама вчить і сама контролює рівень знань, на особу, яка прагне допомогти студенту засвоїти певні знання та уміння, що передбачені стан-дартом освіти.

Висновки та подальший розвиток дослідження.

Оцінку якості праці викладача вищого навчального закладу треба поділити на дві оцінки: теоретичну, що характеризує потенціальну можливість якісної праці, та фактичну, яка відображає якість праці безпосередньо у навчальному процесі.

Теоретична оцінка якості роботи викладача вищого навчального закладу є нематеріальним активом закладу, вартість якого треба вміти об'єктивно оцінювати.

Об'єктивна оцінка фактичної якості праці викладача є підставою для його мотивації до ефективної роботи на верхньому рівні можливостей і яку треба покращувати застосовуючи економічні методи.

Відокремлення прикінцевого контролю знань та умінь студентів з кожної дисципліни є підставою для підвищення рівня якості навчального процесу та створення нового рівня відносин між головними складовими навчального процесу – викладачем і студентами.

В подальшому необхідно розробити детальну методику оцінки якості роботи викладачів вищих навчальних закладів, яка органічно пов'язує рівень знань та умінь студентів з рівнем фактичної якості викладання навчального курсу дисципліни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурков В.Н., Новиков Д.А. Модели и механизмы теории активных систем в управлении качеством подготовки специалистов. М.: Исследовательский центр проблем управления качеством подготовки специалистов, 1998.
2. Зиннуров У.Г., Гузаиров М.Б. Оценка затрат на подготовку специалистов в зависимости от квалификационных требований к выпускнику. – М.: ИЦ, 1991.
3. Клиффорд Ф. Грей, Эрик У. Ларсон Управление проектами: Практическое руководство / Пер. с англ. – М.: Издательство "Дело и Сервис". – 2005.
4. Хотомлянський О., Дерев'янко Т. Формування збалансованої системи показників ВНЗ // Освіта і управління. – 2005. – Т. 8. –№ 2. – С 49-53.
5. Хотомлянський О., Дерев'янко Т. Методичні питання оцінювання результатів професійної діяльності професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу // Освіта і управління. – 2006. – Т. 9. – № 3-4. – С 145-151.
6. Управление проектами. Быстрый старт / Ким Хэлдман: Пер. с англ. Под ред. Неизвестного С.И. – М.: ДМК Пресс, Академия АйТи, 2007.

This is trial version
www.adultpdf.com

Розділ 5

ЕКОНОМІКА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

This is trial version
www.adultpdf.com